

téměř hladká, žlutohnědá; klíček hřbetokořený. V–VII. Tf.

$2n = 32$ (ČR: 12. Dol. Pojiz.)

Ekologie a cenologie: Okraje cest a silnic, železniční násypy, kolejistiště a nádraží, různá prostranství v sídlišťích a jejich perifériích (dlažby ulic, úpatí zdí, ruderalizované trávníky, návesní prostory, skládky, rumišťe), areály průmyslových a zemědělských objektů. Na vysychavých, živinami bohatých, slabě humózních, často dusíkem obohacených, občas zasolených, ulehlých a sešlapávaných půdách; nezřídka také na násypových šterkových a škvárových půdách. Uplatňuje se především ve společenstvech třídy *Plantaginetea majoris*, zejména svazu *Polygonion avicularis* (jehož je diagnostickým druhem) a v některých společenstvech tříd *Artemisietea vulgaris* (zvláště svazu *Dauco-Melilotion*) a *Chenopodietea*.

Rozšíření v ČR: Od nížin do stř. poloh mezofytika hojně až dosti hojně, v nejvyšších polohách mezofytika výrazně řídkěji; hor. hranice rozšíření leží v nejnižších polohách oreofytika. V planárním až suprakolinním stupni, vzácně v nižších polohách submontánního stupně (max.: Nové Město na Moravě, 610 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1990: 125.

T: v celé oblasti ± souvisle. — **M:** v celé oblasti, v nejvyšších polohách roztr. až vz. — **O:** [doklady chybějí z fyt. o. 88. Šum., 89. Novohr. hory, 93. Krk., 94. Tepl.-ad. sk., 96. Král. Sněž., 97. Hr. Jes., 98. Níz. Jes., 99. Mor.-slez. Besk.].

Celkové rozšíření: Původně pravděpodobně jen ve v. Středozeří; dnes rozšířena po celém světě s výjimkou arktických oblastí a tropů. — Mapy: MEUSEL et. al. 1965: 177.

9. *Lepidium africanum* (BURM. fil.) DC. — řeřicha africká

Lepidium africanum (BURMAN fil.) DE CANDOLLE Regni

41. *Cardaria* DESV. — vesnovka *)

Cardaria DESVAUX J. Bot. Appl. 3: 163, 1815. — Syn.: *Lepidium* L. sect. *Cardaria* (DESV.) DC. Regni Veg. Syst. Natur. 2: 528, 1821.

Lit.: THELLUNG A. (1906): Die Gattung *Lepidium* (L.) R. Br. Mitt. Bot. Mus. Zürich 28: 1–340. — MULLIGAN G. A. et FRANKTON C. (1962): Taxonomy of the genus *Cardaria* with particular reference to the species introduced into North America. Canad. J. Bot. 40: 1411–1425. — MULLIGAN G. A. et FINDLAY J. N. (1974): The biology of Canadian weeds 3. *Cardaria draba*, *C. chalapensis* and *C. pubescens*. J. Pl. Sci. 54: 149–160.

Vytrvalé, obvykle chlupaté byliny; chlupy jednoduché. Listy celistvé; myrosinové buňky při lýku cévních svazků. Květy v chocholíkovitých latách; kališní lístky šikmo odstálé; korunní lístky nehetnaté, bílé; transversální nektaria 4, půlměsíčitá, po jednom na každé straně vnějších tyčinek, mediánní 2, vně páru vnějších tyčinek; semeník 2 (–4)vaječný, čnělka dlouhá a velmi tenká, blizna polokulovitá, zřetelně širší než čnělka. Plody úzkopřehrádečné, nepukavé, široce vejcovité, srdcovité až téměř ledvinovité nebo kulovité, zřetelně nafouklé, nekřídlaté, jen ± kýlnaté. Semena po 1 v pouzdru, nekřídlatá; osemení po navlhčení slizovatí; klíček hřbetokořený. — Asi 5 druhů v Evropě, Asii a Severní Americe. — Protogyn. Autogam. Entomogam.

*) Zpracovala M. Dvořáková

Tab. 43: 1 *Cardaria draba*, 1a – plod. — 2 *Coronopus squamatus*, 2a – plod. — 3 *Lepidium ruderales*, 3a – plod.

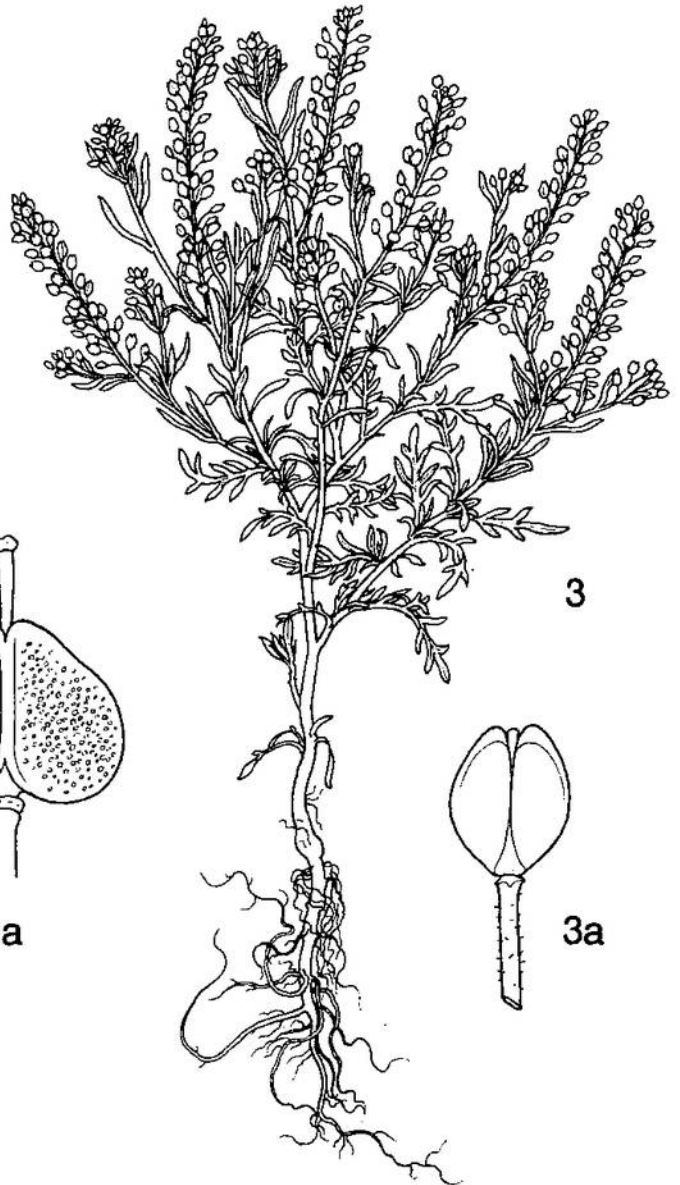
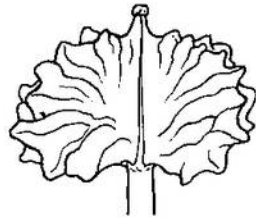
Veg. Syst. Natur. 2: 552, 1821. — Syn.: *Thlaspi africanum* BURM. fil. Prodr. Fl. Cap. 17, 1768. — *Lepidium divaricatum* AIT. subsp. *linoides* (THUNB.) THELL. sensu auct. fl. afr. et eur. — *L. ruderales* L. sensu auct. fl. afr.

Jednoleté (v oblastech původního areálu též vytrvalé) byliny. Lodyhy jednotlivé nebo po několika v trsu, až 70 cm vys., přímé nebo vystoupavé, nezřídka větvené, celé lysé. Lodyžní listy kopinaté až úzce kopinaté, až 6 cm dl., znenáhla zúženou bází přisedlé, na vrcholu špičaté až zašpičaté, zvláště v hor. polovině čepele hrubě oddáleně zastříhaně zubaté, zřídka celokrajné, vždy celé lysé. Květy v koncových a úžlabních hroznech; kališní lístky 0,7 mm dl.; korunní lístky redukované, niťovité, kratší než kalich nebo chybějí; tyčinky 2, vnitřní. Plodenství až 15 cm dl., plodní stopky kratší než šešulky, poněkud zploštělé, z ± přitisklé báze obloukovitě prohnuté a odstálé, na svrchní straně hustě kadeřavě pýřité; šešulky široce eliptické až obvejčité, ploché, 2–3 mm dl., 1,5–2,0 mm šir., v hor. části úzce křídlaté; výkrojek úzký, mělký, avšak zřetelný, dosahující asi 1/10 délky plodu; čnělka velmi krátká, takže blizna skoro přisedlá; rámeček přehrádky na bázi ± stejně široký jako plodní stopka. Semena úzce vejcovitá, mírně zploštělá, asi 1,2 mm dl., nekřídlatá, téměř hladká, rezavě hnědá až hnědá; klíček hřbetokořený. Tf.

$2n = 16$ (extra fines)

V ČR jen adventivně: Liberec (1964), zavlečena s textilními surovinami pravděpodobně australského původu.

Původní v tropické a j. Africe; zavlečena do Austrálie, kde je dnes naturalizovaným a jedním z nejhojnějších druhů rodu. V západní Evropě pozorována jako velmi vzácná adventivní rostlina.

1. *Cardaria draba* (L.) DESV. — vesnovka obecná
Tab. 43/1

Cardaria draba (LINNAEUS) DESVAUX J. Bot. Appl. 3: 163, 1815. — Syn.: *Lepidium draba* L. Sp. Pl. 645, 1753.

Exsikáty: DOMIN et KRAJINA Fl. Českoslov. Exs., no 165. — Fl. Českoslov. Exs., no 12. — Fl. Exs. Herb. Inst. Bot. Univ. Carol., no 64. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1046. — Fl. Exs. Reipubl. Českoslov., no 1311. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1036. — Extra fines: Fl. Hung. Exs., no 195. — HAYEK Fl. Stir. Exs., no 983.

Vytrvalé, obvykle šedavě chlupaté byliny; chlupy jednoduché. Kořen silný, provazovitý, v hor. části větvený; podzemní kořenové výhony dlouhé, vyhánějící květonosné i sterilní lodyhy. Lodyhy přímé, (20–) 30–50 (–70) cm vys., hustě olistěné, slabě hranaté, krátce přitiskle chlupaté; chlupy 0,1–0,3 mm dl., dolů směřující. Přízemní a dol. lodyžní listy obvejčité, chobotnaté až lyrovité, v době květu většinou zaschlé; stř. a hor. lodyžní listy podlouhle eliptické nebo podlouhlé, až 10 cm dl. a 1–3 cm šir., srdčité střelovitou bází objímavé, na okraji obvykle mělce oddáleně chobotnatě zubaté, celé krátce šedavě chlupaté, zřídka lysé. Květy v hustých chocholíkovitých latách; kališní lístky široce vejčité, 1,5–2,0 mm dl., s bělavým blanitým lemlem; korunní lístky široce obvejčité, 3–4 mm dl., nehetnaté, bílé. Plody srdcovité, 3,0–4,5 mm dl., 3–5 mm šir., ± nafouklé, jen po obvodu přehrádky mírně zaškrčené, v hor. části slabě kýlnaté, lysé, za zralosti na povrchu síťovitě důlkované nebo ± hladké, dvousemenné nebo poměrně často jen s 1 zralým semenem, a proto poněkud nesouměrné, nepukavé, celé opadavé nebo poltivé v jednosemenné části; čnělka velmi tenká, u zralých plodů 0,8–1,4 (–1,6) mm dl., blizna polokulovitá, nápadně širší než čnělka. Semena vejcovitá nebo elipsoidní, 1,5–2,0 mm dl., obvykle zřetelně zploštělá, hladká, hnědá. V–VII. Hkf.

$2n = 64$ (ČR: 8. Čes. kras)

Ekologie a cenologie: Příkopy a okraje cest, nádraží, násypy a kolejiště železničních tratí, rumišťe, komposty, navážky a skládky, výsypky a haldy průmyslových objektů, pole, úhory, sady

42. *Coronopus* ZINN — vranožka *)

Coronopus ZINN Cat. Pl. Gotting. 325, 1757, nom. cons., non Mill. 1754. — Syn.: *Carara* MED. Pfl.-Gatt. 34, 1792. — *Senebiera* DC. Mém. Soc. Hist. Natur. Paris 7: 140, 1799. — *Lepidium* L. Sp. Pl. 643, 1753 p. p. min. — *Cochlearia* L. Sp. Pl. 647, 1753 p. p. min.

Lit.: MUSCHLER R. (1908): Die Gattung *Coronopus* (L.) Gaertn. Bot. Jahrb. 41: 111–147. — KRAJINA V. (1939): *Coronopus didymus* (L.) Sm., nová naše zavlečená rostlina. Věda Přír. 19 (1938–1939): 281.

Jednoleté nebo dvouleté, lysé nebo jednoduchými chlupy pokryté byliny s tenkým vřetenovitým kořenem. Listy 1–2× peřenodílné až peřenosečné; myrosinové buňky při lýku cévních svazků. Květy velmi drobné, v hroznech vyrůstajících většinou proti listům; kališní lístky přímo odstálé, na bázi ne-

*) Zpracoval M. Smejkal

a vinice, ruderalizované parkové a zahradní trávníky. Na vysychavých, nezřídka zraňovaných, živinami ± bohatých, občas humózních půdách různého mechanického složení od lehkých šterkopicitých po půdy hlinité až hlinitojíllovité. Těžiště výskytu ve společenstvech třídy *Agropyreteea repentis* (jako diagnostický druh svazu *Convolvulo-Agropyron* a asociace *Lepidietum drabae* TIMAR 1950) a třídy *Artemisietea vulgaris*, zvláště svazu *Onopordion acanthii* a *Dauco-Melilotion*; též v některých společenstvech třídy *Chenopodietea* (zvláště svazu *Sisymbrium officinalis*) a třídy *Plantaginetea majoris*. Nezřídka v narušených, ± ruderalizovaných společenstvech třídy *Festuco-Brometea*, *Koelerio-Corynephoretea* a *Secalietea* (zejména svazu *Caucalium lappulae*).

Rozšíření v ČR: V termofytiku a teplejších oblastech mezofytika dosti hojně až hojně a ± souvisle; jinde v mezofytiku roztroušeně, v jeho nejvyšších polohách nezřídka jen přechodně. V oreofytiku — až na ojedinělý a nahodilý výskyt v nejnižších polohách několika fyt. o. — chybí. Od planárního do stř. poloh suprakolinního stupně hojně až dosti hojně; odtud do nižších poloh submontánního stupně roztroušeně až vzácně (max.: Nové Město na Moravě–Maršovice, ca 650 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1990: 125.

T: v celé oblasti ± souvisle. — M: v celé oblasti dosti hojně až roztr. — O: 91. Žďár. vrchy (Nové Město na Moravě a okolí), 92. Jiz. hory (roztr. v nižších polohách), 99a. Radh. Besk. (jen v sv. části).

Celkové rozšíření: Původně pravděpodobně jen Středozezemí a jz. a stř. Asie. Dnes zdomácnělá na celém světě. — Mapy: MEUSEL et al, 1965: 178.

Význam: V teplejších územích vystupuje jako plevel v sadech, vinicích či chmelnicích.

Poznámka: V ČR by mohla být jako zavlečená rostlina nalezena *Cardaria chalepensis* (L.) HAND.-MAZZ. Vyznačuje se šesulkami na obvodu přehrádky nezaškrčenými, občas dokonce se zřetelným, vystouplým žebrem. Dalším důležitým rozlišovacím znakem vůči druhu *C. draba* je klínovitá, uťatá až ± zaokrouhlená (nikdy srdčitá) báze plodů. *Cardaria chalepensis* je dekaploidní druh ($2n = 80$, srovn. MULLIGAN et FRANKTON 1962) původní v jz. a stř. Asii, adventivní v Evropě a Severní Americe.